

Navigating the Employer-Employee Relationship 5

Unethical Employers, Partners, and Employees

Rabbi Jonathan Ziring: jjziring@migdalthatorah.org

- Note that we will turn to whistleblowing next week which will address related issues
- Thank you to Rabbi Mordechai Torczyner for the translation of many of the sources

Rebuke

1. Vayyikra 19:17-18

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא

Do not hate your brother in your heart. Rebuke your friend, and do not bear sin for him.

2. R' Moshe Sofer (18th-19th century Hungary), Chatam Sofer Yoreh Deah 19

דוקא לישראל מצוה להפרישו מאיסורא דכל ישראל ערבי' זה בזה משא"כ לנכרי' אפי' מאי דאסור נמי לדדהו מ"מ אין כאן ערבו' היכי דלא שייך לפני עור אין מצוה להפרישם

One is specifically instructed to keep a Jew from sinning, for all Israel are responsible for each other, but not regarding non-Jews – even for their prohibitions. There is no joint responsibility, and so one need not separate them from it unless there were an issue of causing the blind to stumble.

3. R' Aryeh Leib Ginsburg (18th century Lithuania), Turei Even (Avnei Miluim) to Chagigah 13a

ל"כ ודאי כל ישראל מצווין להפריש עוברי עבירה מן העבירה בדאפשר מש"ה מחויבים להפריש קטן... כיון דאפשר להפרישו, אבל הכא עסקינן בדלא אפשר

Certainly, all Israel must keep sinners from sinning where possible, and so we must separate minors from prohibitions... since we can keep them from sin. Here, though, it was not possible.

4. Tosafot (13th century France/Germany) Shabbat 55a

ואע"ג כדאמר בסמוך לפנייהם מי גלוי אבל היכא דודאי לא מקבלי הנח להם מוטב שיהו שוגגין ואל יהיו מזידין

This is where one does not know whether they will accept; as the Talmud says, "Is it obvious to them [that others won't listen]?" But where they definitely will not accept, leave them; better for them to sin accidentally than intentionally.

5. R' Yosef Ibn Habib (15th century Spain), Nimukei Yosef to Yevamot 21b

שהיה מכיר בהם שלא ישמעו ומשום דאולי ישמעו או משום שלא יהיה להם פתחון פה היה חייב להוכיח לפחות פעם אחת

He knew they would not listen. But in case they might listen, or to avoid leaving them an opening for challenge, he should have rebuked them at least once.

6. R' Jacob Weil (15th century Germany), Responsa of Mahari Weil 157

אם היינו מוחים בידם איכא למיחש לסכנה שהיו עומדי' עלינו על גופינו ועל מאודינו. והא דאמר מי שיש בידו למחות ואינו מוחה כו' היינו דליכא סכנה

Were we to protest, there would be concern for danger; they would attack our bodies and possessions. [The talmudic warning against] "One who can protest and does not protest" refers to a case in which there is no danger.

7. Talmud, Kiddushin 71a

בימי רבי פנחס בקשו לעשות בבל עיסה לארץ ישראל אמר להם לעבדיו כשאני אומר שני דברים בבית המדרש טלוני בעריסה ורוצו כי עייל אמר להם אין שחיטה לעוף מן התורה אדיתבי וקמעייני בה אמר להו כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל נטלוהו בעריסה ורוצו רצו אחריו ולא הגיעוהו ישבו ובדקו עד שהגיעו לסכנה ופירשו

During the time of R' Pinchas they wished to challenge Babylonian Jewish lineage, as compared to that of Israeli Jews.

R' Pinchas told his servants, "After I make two statements in the study hall, put me on the litter and run."

He entered and said, "There is no biblical source for the *shechitah* requirements of a bird." While the sages were examining this statement, he added, "All lands are of questionable lineage compared with Israel, but Israel is of questionable lineage when compared to Babylon." They put him on the litter and ran; the sages pursued, but could not catch him. They then convened and investigated Israeli lineages until they reached a point of danger, and then desisted.

8. R' Moshe Isserles, Shulchan Aruch Yoreh Deah 157:1

מכל מקום בדבר שיש חשש סכנה אין צריך להוציא ממונו על זה

Still, where there is concern for danger one need not spend for the purpose of rebuke.

Lifnei Iver

9. Talmud Bavli, Avodah Zara 6a-b

אמר רבי נתן: מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: ולפני עור לא תתן מכשול; והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו... הב"ע - דקאי בתרי עברי נהרא.

R. Natan said: How do we know that you cannot hand a cup of wine to a Nazir or a piece of flesh from a live animal to a non-Jew? It says: "Do not place a stumbling block before the blind." But wouldn't [the sinner] take it even if [the other person] did not give it to him?... Here what are we dealing with? When they are standing on two sides of the river.

10. Tosafot Shabbat 3a (Medieval France)

ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו... דלא עבר משום לפני עור מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור

Even if we are dealing with a case when he could have taken it... where he would not violate "placing a stumbling block", still there is a rabbinic prohibition, as he is obligated to separate him from prohibitions.

11. Comments of Rabbi Moshe Isserles, Yoreh Deah 151:1 (16th Century, Poland)

"א הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם יכולים לקנות במקום אחר, מותר למכור להם כל דבר. ויש מחמירין. ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו.

Some say that it is only prohibited to sell them things related to their service when they don't have others like them or can't buy them somewhere else, but if they can buy them somewhere else, it is permitted to sell them anything. Some are stringent. The custom is like the first position, and one is who careful should be strict on himself.

12. Shach, Yoreh Deah 151:6 (Rabbi Shabtai Rappaport, 17th Century, Lithuania)

אבל לפעד"נ דלא פליגי דכ"ע מודים... דבעובד כוכבי' או מומר שרי

However, it seems to me that they are not arguing, as everyone agrees that for a non-Jew or a rebellious Jew it is permitted.

Supporting the Wicked

13. Mishna, Bava Kama 10:9, in Talmud at 118b

אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים, ולא משומרי פירות - עצים ופירות

Do not buy wool or goat milk from shepherds, nor fruit or wood from fruit watchmen.

14. Rambam, Laws of Theft 6:1 (12th Century, Egypt)

כל דבר שחזקתו שהוא גנוב אסור ליקח אותו, וכן אם רוב אותו הדבר שהוא גנוב אין לוקחין אותו

Anything with a presumption that it is stolen is forbidden to buy, and so too we don't buy it if the majority of the object is stolen.

15. Talmud Bavli, Kiddshin 56b

לאו עכברא גנב אלא חורא גנב. ואי לא עכברא, חורא מאי קעביד?

It is not the mouse who steals, it is the hole the steals. And if there was no mouse, what would the hole have done?

16. Shulchan Aruch, Choshen Mishpat 356:1, 369:2 (Rabbi Yosef Karo, 16th Century, Israel)

אסור לקנות מהגנב החפץ שגנב, ועון גדול הוא, שהרי מחזיק ידי עוברי עבירה וגורם לו לגנוב גנבות אחרות; שאם לא ימצא לוקח, אינו גונב. (וכן אסור לסייע לגנב בשום דבר כדי שיגנוב)... והוא שידע בודאי שדבר זה הוא הגזילה עצמה.

It is forbidden to buy the stolen object from a thief, and it is a great sin, because you support the hands of sinners and cause them to steal more; for if they would not find buyers, they would not steal. And you should not help the thief in any way so that he can steal... This is the case he knows for sure that this is the stolen object.

17. Sefer Meiroi Enayim, Choshen Mishpat 356:1 (Rabbi Yehoshua Falk, 16th Century, Poland)

אף על גב דאפשר לגנב להוליכו במקום אחר שלא יכירו אותו שהוא גנב, מ"מ לא יהיו מצויים לגנוב... משו"ה כל אדם יחדל מלקנות כדי שלא יהא רגיל לגנוב

Even though the thief could take it to another place, where they don't know he is a thief, still it won't be as common to steal... Therefore a person should avoid buying [from him] so that he will not steal regularly.

18. R' Shneur Zalman of Liadi (18th century Poland), Shulchan Aruch haRav Choshen Mishpat Laws of Theft 9

אסור לקנות מהגנב החפץ שגנב ועון גדול הוא שהרי מחזיק ידי עוברי עבירה ועל זה נאמר חולק עם גנב שונא נפשו וגורם לו לגנוב גניבות אחרות שאם לא ימצא לוקח אינו גונב אף על פי שאפשר לו להוליך למקום שאין מכירין אותו שהוא גנב אין זה מצוי לו כל כך ואם כל יודעיו ומכיריו לא יקנו ממנו לא יגנוב כל כך

One may not purchase stolen goods from a thief; it is a great sin, for it strengthens the hands of sinners. Regarding this we say (Proverbs 29:24), "One who splits with a thief hates his life." He causes him to steal further, for if the thief will not find a consumer then he will not steal. Granted, he could go where no one recognized that he was a thief, but this is not readily available; if all who knew him would refrain from purchasing from him, he would not steal as much.

19. Aruch Hashulchan, Choshen Mispat 356:1,6, 348:1 (Rabbi Yechiel Epstein, 19th Century, Lithuania)

להטור אסור לקנות מהם שום דבר ולסעדם בשום דבר... וגם זה שכתב הטור שאסור לקנות שום דבר מגנב וגזלן זהו הכל מפני שאנו אומרים שזהו הדבר הגזול עצמו וצ"ע לדינא... אותם האנשים שמקבלים תדיר גניבות מהגנב דינם כגנב עצמו והבעלים יכולים לגבות מהם וענשם גדול מנשוא והם הגורמים לגניבות

According to Tur, it is forbidden to buy **anything** from them [even non-stolen goods] or help them at all... or perhaps that which the Tur said that it is forbidden to buy anything from the thief is only because we say this is the stolen object. The conclusion is unclear... Those who buy stolen goods regularly from thieves are like the thieves themselves, and the owners can collect from them. Their sin is too great to bear and they cause the thefts...

Condoning and Agreeing with Sin

20. Talmud Bavli, Gittin 62a

מחזיקין ידי עכו"ם בשביעית [אבל לא ישראל]. מחזיקין? והאמר רב דימי בר שישנא משמיה דרב: אין עודרין עם העכו"ם בשביעית, ואין כופלין שלום לעובד כוכבים! לא צריכא, למימרא להו אחזוקו בעלמא, כי הא דרב יהודה אמר להו אחזוקו, רב ששת אמר להו אשרתא.

We can support non-Jews during the Sabbatical year [, but not Jews.] Support? But R. Dimi b. Shishna said in the name of Rav that we don't hoe with non-Jews during the Sabbatical year, and we don't extend double greetings. It is not needed, just to teach about mere support – such as R. Yehuda who would said “be strong”, R. Sheshet would say “be firm.”

21. Magen Avraham 347:4 (Rabbi Avraham Gombiner, 17th Century, Poland)

דרך ארץ לומ' לאדם שעוסק במלאכה תצלח מלאכתך (שבת ד' פ"ט) ואפי' לעכו"ם אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לו לו כך

It is the proper thing to tell a worker “succeed in your work”, even to a non-Jew. However, one who is involved in forbidden work, it is forbidden to say this to him.

- Whether this counts as *lifnei iver* seems to depend on a whether aiding but not enabling is considered *lifnei iver*, seemingly a dispute between Rashi and Rambam.

22. The Ethics of Sharing, Liking, and Retweeting Part I, Rav Jonathan Ziring

The Bavli rules that it is forbidden to greet non-Jews with the world *shalom* twice (as it is the name of God), but one may encourage them when they work the land during *shemitta*, either by saying “Well done!” or “Be strong!”

By implication, however, this dispensation is limited to non-Jews, who are permitted to perform fieldwork during *shemitta*. However, according to the Bavli, one cannot offer words of encouragement to a Jew who is working the land during *shemitta* or violating any other prohibition. The Rambam (*Hilkhot Shemitta Ve-yovel* 8:8) writes that one may speak this way to the non-Jew because the non-Jew has no prohibition to plow during *shemitta*, implying that one may not speak similarly to one who does have a prohibition. The *Magen Avraham* (*OC* 347:4) writes this explicitly:

It is good manners (*derekh erez*) to say to someone, even a non-Jew, performing work, "Be successful in your task." However, it is forbidden to say this to someone performing forbidden work.

The *Mishna Berura* concurs (ad loc. 7) as does the *Kaf Ha-chayim* (ad loc. 9). As the Rabbis Stav note, if the prohibition is related to *lifnei iver* or *mesayei'a*, then ostensibly according to the Rishonim who hold that one violates *lifnei iver* biblically only by enabling another to perform a sin that could not have otherwise been committed, offering verbal support is likely only rabbinically forbidden. For the Rambam, who believes that one may violate *lifnei iver* biblically even in cases in which the sinner could have violated the prohibition unaided, this verbal endorsement may constitute a biblical violation. Either way, it is prohibited. However, in addition to *lifnei iver* and its derivatives, verbal support of sin may constitute a violation of another prohibition to which we now turn.

Chanifa (Flattery)

23. Talmud, Sotah 41a-b

משנה: אגריפס המלך... כשהגיע ללא תוכל לתת עליך איש נכרי זלגו עיניו דמעות אמרו לו אל תתירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה

גמרא: באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כלייה שהחניפו לו לאגריפס

Mishnah: When King Agrippas read, "You shall not place a stranger upon yourself," his eyes ran with tears. They said to him, "Do not fear, Agrippas! You are our brother, you are our brother!"

Gemara: At that moment, the "enemies of Israel" became liable for destruction, for flattering Agrippas.

24. Meiri to Sotah 41b

כל שמחניף את הרשע לשבחו בדברים המקולקלים היוצאים מתחת ידו הרי הוא כמוהו שהרי השומעים סומכים עליו ונגררים אחר מעשה הרשעים

One who flatters a wicked person, praising him for his corrupt actions, is like him; those who hear it depend upon him and are drawn into the deeds of the wicked.

25. Tosafot (13th century France/Germany), Sotah 41b אותו

נהי שלא יוכלו למחות היה להן לשתוק ולא להחזיקו וזהו עונש החנופה בדבר עבירה שמחניף לחבירו מחמת יראתו מפניו ואינו חושש על יראת הקב"ה ועושה עין שלמעלה כאילו אינה רואה

Granted that they could not protest, they should have been silent and not strengthened him. This is the punishment for flattery regarding sin, flattering someone due to fear and without concern for awe of Gd, as though the Heavenly eye could not see.

26. Talmud, Sotah 41b

מותר להחניף לרשעים בעולם הזה שנאמר +ישעיהו לב+ לא יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא יאמר שוע מכלל דבעולם הזה שרי ר' שמעון בן לקיש אמר מהכא +בראשית לג+ כראות פני אלקים ותרצני

One may flatter the wicked in this world. Isaiah 32:5 says, "[In the future] the repellent person will not be called generous, and the stingy person will not be called giving" – but in this world, one may do so. R' Shimon ben Lakish cited Genesis 33:10, "Seeing you is like seeing the face of Gd, and you have accepted me."

27. Talmud, Nedarim 22a

עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלוו ליה תרין בני חוזאי בהדיה קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל נפשך הצלת

When Ulla ascended to Israel, he was accompanied by two people of Mechoza. One killed the other, and then said to Ulla, "Did I do well?" Ulla replied, "Yes, and open his throat [to kill him faster]!"

When Ulla came to R' Yochanan he said, "Gd forbid, did I strengthen the hand of a sinner?" He replied, "You saved your life."

28. R' Eliezer of Metz (12th century France), Yereim 248

למדנו שמחניפין לרשעים מחמת פחד שרי אבל שלא מחמת פחד נקרא חנף מאחר שאינו גורם לו להחניף לרשע כי אם רשע לבדו ושנאת הטוב והישר.

We have learned that one may flatter the wicked due to fear, but otherwise it is [prohibited as] flattery, since the only cause leading him to flatter the wicked is his own wickedness and hatred of that which is good and just.

29. Ethics of Sharing, above

Worse than *Lifnei Iver*

While it is possible that flattery and showing support for sin are derivatives of *lifnei iver*, Rav Yitzchak Weiss (*Responsa Minchat Yitzchak* 4:79) suggests that these may be independent prohibitions that are in some sense worse than *lifnei iver*. Specifically, he notes that in cases in which one enables or assists a sinner to commit a **particular forbidden act**, one does not directly cause the sinner to engage in **future illicit activity**. However, by offering explicit support and encouragement, one is responsible for creating a framework that will make it more likely that the sinner will make these problematic activities a habit and sin many times in the future.

Silence as Support

On the basis of the story of Yannai above, the Maharam Schick (*Responsa, OC 303*) argues that one violates *chanifa* even by remaining silent, if that silence is clearly an act of acquiescence. Rabbeinu Yona (*Sha'arei Teshuva* 3:199) adds that it is forbidden to show honor and respect to sinners, as this will be taken as general support of their activities. This is similar to the position of the *Arukh Ha-shulchan* which we have mentioned: that it is forbidden to engage in any commerce with sinners, even when one is not involved with the problematic merchandise.

30. Shut Kol Mevasser 1:48 (Rabbi Meshulam Rath, 20th Century, Israel)

מ"ש הגאון שליט"א צד היתר לענין השותפות וקבלת רווחים מהעסק כיון שהכסף שישקיעו הדתיים הוא סכום מועט מאוד כלפי הסכום שיושקע מהסתדרות, זהו בבחינת מסייע שאין בו ממש, אין חילוק בין סיוע מרובה לסיוע מועט, כמו שאין חילוק בזה לענין החיוב להפרישו מאיסור.

[Can Shomer Shabbat Jews join a cooperative in which others will violate Shabbat?]

That which you said, suggesting to be lenient in profiting from the business because the money that the religious Jews will invest is a small amount relative to that which the unions will invest, so it insignificant help... There is no difference between a lot or a little help, just like there is no difference regarding the obligation to separate people from prohibitions.

Partnerships with the wicked

31. Mishna Avot, 1:7

נתאי הארבלי אומר הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואל תתיאש מן הפורענות:

Nitai HaArbeli said: Stay far away from a bad neighbor, and do not attach yourself to an evil person, and do not despair of punishment.

32. R' Avraham Feigelstock, Toldot Chatam Sofer pg. 31b

ומאוד הזהירם שיהיו דוברי אמת בלבבם ויהי' תוכם כבדם וירחקו במטחוי קשת מאנשי שקר ומרמה אף אם מבני תורה המה ודכרנא שסיפר לי אבא זצ"ל על ת"ח אחד שהי' גם עשיר ומחבר ספר אבל מינות נזרקה בו והי' בו גם מדות לבן להלבין פני חכמים ולצערן שאמר לו אביו הקדוש זצ"ל תאמין לי כי כל פעם אשר איש ההוא הולך מביתי מיד אני לוקח לי ספר מוסר ללמוד בו כי הבל פיו של אותו איש מטמא

He warned them repeatedly to speak honestly from the heart, to be the same inside and out, and to distance themselves an arrow's shot from people of lies and trickery – even if those who are people of Torah. I remember that my father [Ktav Sofer] once told me of a Torah scholar who was also wealthy and the author of a religious text, but who had absorbed heretical ideas and who had the traits of Lavan, humiliating the sages and causing them pain. His holy father [Chatam Sofer] had told him, "Believe me: Whenever that man leaves my home, I take a book of ethical instruction to study, for that man's breath communicates impurity."

33. Tosafot (13th century France/Germany), Sanhedrin 26b משרבו

וא"ת ומשום ארנונא התירו לחרוש ולזרוע והוא איסורא מדאורייתא וי"ל דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן אי נמי י"ל דפקוח נפש הוא ששואל להם המלך מס ואין להם מה יפרענו ומתים בתפיסת המלך והכי איתמר בירושלמי משום חיי נפש.

If you will ask how they could have permitted the biblically prohibited actions of plowing and seeding [during *shemittah*] for the sake of the head tax, one could answer that this permission referred to contemporary *shemittah*, which is rabbinic. Alternatively, this was to save lives, for the king would request payment and they would have nothing, and they would die at the king's hands. So the Talmud Yerushalmi wrote, "because of life."

34. Shut Tzitz Eliezer 3:16:1 (Rabbi Eliezer Waldenberg, 20th Century, Israel)

הרי המשדר והמקשיב ... עוברים על הלאו של לפני עור, בזה שבשידורם ובהקשבתם גורמים [לזה שהם]... יעברו על איסורי דאורייתא, כי אלמלא לא היו משדרים ומקשיבים לא היו עוברים, ולא מועיל טענה שיטענו המשדר והמקשיב שגם בלעדי שידורי והקשבתו ישרו ויקשיבו יהודים עוברים על דת ובין כך ישלחו המפקחים באיסורים שעוברים, כי במה שישראלים אחרים היו מכשילים אותם והם היו עוברים על לפני עור, לא נפטר מקשיב ומשדר זה

The broadcaster and listener... violate the prohibition of "place a stumbling block", because by broadcasting and listening they cause [them]... to violate biblical prohibitions, for if not for the broadcaster and the listeners, they would not violate. And the claim that the broadcaster and listener will make won't work, namely that without my broadcasting or listening, those who violate religion will broadcast or listen so the supervisors would stumble in the prohibitions anyways, because the fact that other Jews would cause them to stumble and violate "placing a stumbling block" does not exempt this listener or broadcaster. [Based on Mishna Lamelech.]

35. Ibid 20:20

אבל לעומת זה ישנם גם מגדולי הפוסקים החולקים על המל"מ וס"ל דאפילו באפשר לו להשיג הדבר אצל ישראלים אחרים ג"כ אינו עובר היהודי הזה הממציא ונותן לו כעת האיסור משום לפ"ע

On the other hand, there are many authorities who argue on Mishna Lamelech and rule that if [the sinner] could achieve this through other Jews, the Jew who provides the prohibited object does not violate "placing a stumbling block."

- Later in responsum he cites Beit HaYotzer who allows joining a company with a Shabbat violator, as long as you ensure that you don't profit from the Shabbat violations directly.

36. Ktav Sofer, Yoreh Deah 83 (Summarized by Tzitz Eliezer ibid) [Rabbi A. S. B. Sofer, 19th Century, Hungary]

איסור מסייע הוא כשמסייע בשעת עבירה, אבל בנותן איסור שלו למומר הגם שידוע שיאכל מ"מ בשעת נתינה עדיין ליכא כאן שום אתחלתא דאיסור ואינו מסייע לו כלום בשעה שעושה האיסור ליכא בזה משום מסייע

The prohibition of aiding is only when you help during the time of the sin, but if you give prohibited food to a sinner, even if you know he will eat it, but at the time you are giving it the sin has not even started and you are not aiding it at all when the sin is done, there is no problem of aiding.

37. Tzitz Eliezer, 19:33

[Regarding Doctors being involved with procedures that could lead to anti-halachic abortions and the like:]

Reasons to look for leniency when it would cause loss of job:

- a. Might not be prohibited when not involved in actual prohibition.
- b. Might be less of a problem when it is not 100% certain that that sin will be transgressed.
- c. We are less concerned when the sinner is defined as a purposeful/perpetual sinner.

While the Rama thinks that you have to give up all money to not violate negative prohibition, others think that you don't if it has no active violation. "Placing a stumbling" block is a passive prohibition